

Правові наслідки експертизи визначення митної вартості в умовах євроінтеграції

Тетяна Корнева

кандидатка юридичних наук, почесний митник України, доцентка кафедри конституційного права та галузевих дисциплін Навчально-наукового інституту права, Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне, Україна, ORCID: <http://orcid.org:0000-0002-3944-1263>, e-mail: korneva_tanya@ukr.net

Ірина Сірочук

адвокатка, м. Рівне, Україна, ORCID: <http://orcid.org:0009-0001-0863-4177>, e-mail: Sirochukira@gmail.com

Досліджено питання щодо здійснення митних експертиз товарів в умовах євроінтеграції та гармонізації митного законодавства України із законодавством Європейського Союзу. Проаналізовано процес проведення митних експертиз. Визначено кінцеву мету проведення митних експертиз та їхній зв'язок із реалізацією державної митної політики. Проаналізовано окремі приклади з наявного позитивного досвіду ЄС у сфері здійснення митних експертиз. Наведено аргументи щодо необхідності проведення митних експертиз. Запропоновано шляхи виокремлення базових елементів проведення митної експертизи щодо визначення митної вартості товарів.

Ключові слова: митна експертиза; ідентифікація товарів; митна вартість; фінансова безпека.

Legal Effects of Forensic Customs Value Examination in the Context of European Integration

Tatyana Korneva, Iryna Sirochuk

The paper elaborates on the conduct of forensic customs value examinations of goods in terms of European integration and harmonization of Ukrainian customs legislation with European Union legislation. The process of performing forensic customs value examinations has been analyzed. The ultimate goal of carrying out forensic customs value examinations and their connection with implementing state customs policy are defined. Individual examples from the EU's established positive experience in forensic customs value examination have been analyzed. Arguments regarding the necessity of conducting forensic customs value examinations are presented. Ways of identifying the basic elements of conducting forensic customs value examination in order to determine the customs value of goods are proposed.

Keywords: forensic customs value examination; identification of goods; customs value; financial security.

Угода про асоціацію між Україною та ЄС одними з основних цілей визначає: сприяти поступовому зближенню сторін, ґрунтуючись на спільних цінностях і тісних приві-

лейованих зв'язках, а також поглиблюючи зв'язок України з політикою ЄС та її участь у програмах та агентствах; забезпечити необхідні рамки для посиленого політичного

діалогу в усіх сферах, які складають взаємний інтерес; сприяти, зберігати й зміцнювати мир та стабільність у регіональному та міжнародному вимірах; запровадити умови для посилення економічних та торговельних відносин, які вестимуть до поступової інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС; посилювати співробітництво у сфері юстиції, свободи та безпеки з метою забезпечення верховенства права та поваги до прав людини й основоположних свобод; запровадити умови для дедалі тіснішого співробітництва в інших сферах, які становлять взаємний інтерес [1].

Об'єктивно усвідомлюючи реальний стан неоднорідності розвитку експертизи в митних правовідносинах та загальних підходах до її організації в європейських країнах із розвинутою ринковою економікою порівняно з Україною, яка перебуває у воєнному стані, науковці й практики намагаються виокремити базові елементи, імплементація яких дасть змогу комплексно та ефективно адаптувати діяльність експертів до визнаних у європейському співтоваристві норм і стандартів.

Проведення експертиз митної вартості передбачає вчинення експертами не однієї дії, а сукупності їх, визначених, першою чергою, нормами чинного митного законодавства України та підзаконних нормативно-правових актів з питань здійснення митної справи (наприклад, виявлення заборонених речовин у складі певного товару, здійснення аналізу фізичних та хімічних характеристик товарів тощо). Одночасно експертиза проводиться не тільки з метою ідентифікації товарів та їхніх складових, а й з метою верифікації товарів, що переміщуються через митний кордон України, особливо в умовах воєнного стану та перебування контрагентів під санкціями.

Проте головним завданням під час митного оформлення залишається перевірка повноти оподаткування — сплати встановлених законодавством обов'язкових платежів на базі митної вартості товарів із метою реалізації державної митної політики щодо

боротьби з митними правопорушеннями та контрабандою товарів, сприяння забезпеченню національної, економічної та фінансової безпеки держави.

Рішення про коригування заявленої митної вартості товарів, які ввозяться на митну територію України з помещенням у митний режим імпорту, приймається митним органом у письмовій формі під час здійснення контролю правильності визначення митної вартості цих товарів або до, або після їх випуску, якщо митним органом виявлено, що заявлено неповні та/або недостовірні відомості про митну вартість товарів, зокрема неправильно визначено митну вартість товарів.

Отже контролюючий орган зобов'язаний довести правомірність рішення (експертного висновку) про коригування митної вартості товарів і картки відмови в митному оформленні. На жаль, кількість судових рішень із митних спорів щодо неправомірності рішень і діянь Державної митної служби та її органів (зокрема, митних експертів) щодо визначення митної вартості товарів продовжує зростати, що потребує не тільки правового й організаційного втручання державних інституцій, а й діалогу із залученням експертів у митній справі, громадськості, представників бізнесу для обговорення та прийняття рішення, використавши позитивний досвід ЄС у сфері здійснення митних експертиз.

У червні 2023 року урядом планувалося проведення діагностики Державної митної служби України за технічної допомоги МВФ. Із цією метою були визначені три напрями реформ, які є критично важливими для зменшення корупційних ризиків в митній адміністрації. Зокрема, увага мала бути зосереджена на: (I) реформуванні управління персоналом та політики оплати праці; (II) покращення оперативного управління митницею з Центрального офісу служби, включно з розвитком центрів експертизи для різних функціональних завдань, а також (III) перенесенні перевірки митної документації з пунктів перетину кордону до управлінь усередині території країни [2].

Проте Україна продовжує наближатися до європейських стандартів дуже повільно, роблячи черговий крок у гармонізації національного митного законодавства з нормами ЄС. Закон України «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо імплементації деяких положень Митного кодексу Європейського Союзу» [3] змінює майже половину Митного кодексу України, але не вирішує проблемних питань проведення експертизи митної вартості й усунення негативних правових наслідків для суб'єктів митно-правових відносин під час прийняття неправомірних експертних рішень.

Сьогодні, коли національні митні органи діють в умовах воєнного стану і переживають складний процес реформування, а митне законодавство потребує системних змін, питання впровадження європейських стандартів потребує ґрунтовних наукових досліджень, які мають спиратися на практику реалізації. На нашу думку, саме унормування стандарту діяльності митного експерта — це такий собі зразок (модель) належного чи можливого поведіння в тих чи тих ситуаціях. Він має бути спрямований на розв'язання практич-

них завдань та служити орієнтиром фахівцям для слідування йому в майбутньому за відсутності відповідної практики для проведення оцінювання митної вартості, зокрема й під час вирішення судових спорів.

Перелік джерел посилання

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 15.09.2024).
2. Додаток І. Лист про наміри від 19.06.2023 р. № 15534/0/2-23. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Lol_MEFP_Ukraine_2023-06-19_.pdf (дата звернення: 15.09.2024).
3. Проект закону про внесення змін до Митного кодексу України щодо імплементації деяких положень Митного кодексу Європейського Союзу від 16.01.2024 р. № 10411. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43539> (дата звернення 15.09.2024).